

Prikaz stanja varstva pri delu v slovenskem gozdarstvu na osnovi kazalnikov stanja nezdgod

Pavle KUMER*

Stanje nezdgod je kritičen kazalnik stanja varstva pri delu

Stanje nezdgod v določenem delovnem okolju je zelo kritičen kazalnik stanja varstva pri delu. Analiza stanja nezdgod, še posebej za daljše obdobje, nam lahko pomaga odkriti dejavnike, ki odločilno vplivajo na stanje varstva pri delu.

V odboru za varstvo pri delu pri SZG Slovenije smo opravili takšno analizo stanja nezdgod z namenom, da bi dobili pregled nad obstoječim stanjem, ugotovili, kaj smo v preteklem obdobju na tem področju dosegli in poiskali razloge, ki so vplivali na doseženo stanje, ter tako pridobili usmeritve za bodoče delo.

Pri tem smo se odločili, da bomo obravnavali obdobje od 1970 do 1989, to je 20 let, za katero pri veliki večini gozdnih gospodarstev obstajajo podatki in v katerem se nezdgoe spremljajo in obravnavajo dokaj enotno. Stanje nezdgod smo predstavili s kazalnikom pogostnosti v odstotkih. Zajete so bile vse nezdgoe vseh v gozdnih gospodarstvih zaposlenih delavcev. (Preglednica 1). Izračunani so bili trendi za stanje v posameznih gozdnih gospodarstvih z linearno regresijo. Izkazalo se je, da je bila ta metoda za večino gozdnih gospodarstev ustrezna (Grafikon 1).

S pomočjo posameznega vprašalnika smo zbrali podatke o domnevnih dejavnikih, ki so vplivali na stanje nezdgod po gozdnih gospodarstvih. Podatke in ugotovitve iz vprašalnikov smo potem obravnavali v odboru za varstvo pri delu in na tej osnovi sprejeli določene ugotovitve in zaključke.

Med posameznimi gozdnimi gospodarstvi obstajajo očitne razlike

Tabelarno in grafično prikazano stanje nezdgod dokazuje, da je varstvo pri delu v obravnavanem 20-letnem obdobju doseglo ugodne rezultate. Trendi pojavljanja nezdgod so pri večini gozdnih gospodarstev obrnjeni strmo navzdol. Pri tem pa lahko ugotovimo, da med posameznimi gozdnimi gospodarstvi obstajajo razlike, za katere ni mogoče ugotoviti objektivnih razlogov.

Po doseženem stanju se ugotavlja tudi vloga in pomen službe varstva pri delu v posameznih gozdnih gospodarstvih pa tudi skupnega organa, to je odbora za varstvo pri delu pri SZG Slovenije.

Služba za varstvo pri delu kakor drugi dejavniki varnega dela so bili učinkovitejši, kadar so delovali na strokovnih osnovah in niso zgolj sledili formalnim zahtevam. V bodočih poslovnih razmerah bo to veljalo še bolj. Na izboljšanje stanja nezdgod in s tem tudi varstva pri delu so ugodno vplivali ukrepi, ki so jih gozdna gospodarstva izvedla v obravnavanem obdobju. Mednje sodijo ustrezno usposabljanje gozdarskih delavcev, uvedba sodobne gozdarske mehanizacije (nakladalnikov, traktorjev, motornih žag), zagotavljanje prevozov na delo, redno vzdrževanje pregledovanja sredstev za delo, oskrba z ustreznimi varstvenimi sredstvi in opremo, zagotavljanje rednih zdravstvenih pregledov, vsebinsko ustreznih obnavljanj preizkušnje znanja. Pri gozdnih gospodarstvih, kjer so te ukrepe izvajali bolj zavzeto in dosledno, so tudi rezultati stanja varstva pri delu očitno ugodnejši.

Pozitivno vlogo pri skupnih prizadevanjih za varstvo pri delu je imelo tudi sodelovanje in dejavnost VTOZD za gozdarstvo BF, ki ni prispevala samo deleža konkretno izvedenih nalog na tem področju, ampak tudi

* Mag. P. K. dipl. inž. gozd., Gozdno gospodarstvo Celje, 63000 Celje, Ljubljanska 13, YU.

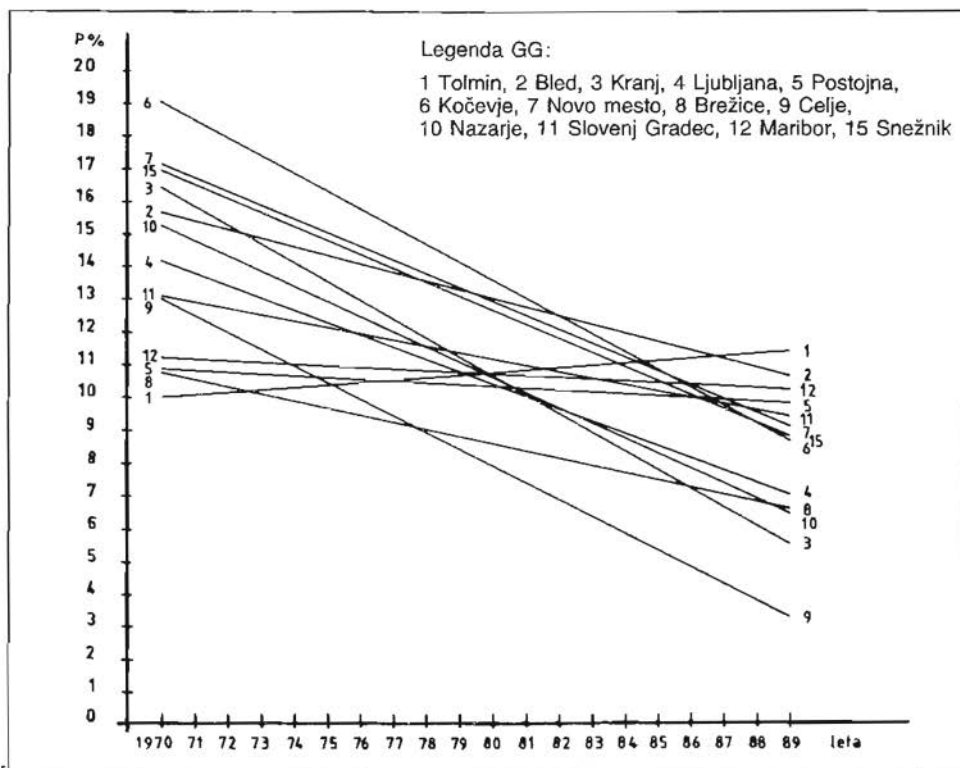
določeno strokovno nadgradnjo, kakršno potrebuje vsako strokovno področje, če hoče uspešno delovati.

Pri ugotavljanju in ocenjevanju stanja nezgod so bili ugotovljeni tudi nekateri zaviralni dejavniki. Negativni vpliv na stanje varstva pri delu je imel zgolj formalni odnos posameznih vodstvenih delavcev do zagotavljanja varstva pri delu. Ta vpliv se je potem odražal tako, da so svoj odnos do varstva pri delu enako pojmovali tudi drugi delavci. To se je odražalo tudi v organizaciji dela, varstvo pri delu ni bilo učinkovito prisotno niti v pripravi niti v nadzoru nad delom. Tak odnos se je kazal pri premajhnih zahtevah po usposobljenosti gozdarskih proizvodnih delavcev, kjer so se ponekod zadovoljili z usposabljanjem v 10–30-dnevnih tečajih za delavce na zahtevnih gozdarsko-proizvodnih delih. Tako pomanjkljivo usposobljeni delavci seveda ne morejo do-

jeti bistva varnega dela, kar pa je v specifičnih razmerah gozdarske proizvodnje osnovnega pomena. V takšnih razmerah je še posebej pomembna vloga neposrednih vodij dela.

Posebej je potrebno obravnavati prikazano stanje nezgod pri gozdnih gospodarstvih: Tolmin, Postojna in Maribor. Prikazano stanje z linearnim trendom ni povsem ustrezno, vendar tudi drugi standardni krivuljni trendi prikaza v primerjavi z drugimi slike ne bi veliko izboljšali. Podrobnejša obravnava gibanja nezgod pri teh gozdnih gospodarstvih kaže, da imajo neko skladnost, kar navaja na zaključek, da so bili razlogi za stanje nezgod skupni. Kazalo bi jih posebej odkriti. Gibanje stanja nezgod pa očitno kaže na obliko krivulje v valovanju, kjer začetni val zajema daljše, kasnejši pa krajše obdobje. To bi lahko pomenilo, da se bo sčasoma krivulja usmerila v li-

Grafikon 1: Trend ($\hat{y}$) pogostnosti nezgod (P %) za obdobje 1970–1989 (20 let) (po metodi linearne regresije)

Preglednica 1: Pogostnost nezgod (P %) po GGO v 1970–89 (20 let). (Trend ($\bar{y}$) po metodi linearne regresije)

GGO	leto	1970	71	72	73	74	75	76	77	78	79	1980	81	82	83	84	85	86	87	88	89	a =	B =	r =
1.		10.0	10.1	10.2	10.2	10.3	10.4	10.5	10.5	10.6	10.7	10.7	10.8	10.9	10.9	11.0	11.1	11.2	11.2	11.3	11.4	-132,0936	0,0721	0,2404
Tolmin		...	...	12.6	10.5	9.7	11.1	11.3	9.2	7.8	8.3	9.6	11.5	11.8	11.9	12.6	10.1	9.5	14.1	11.5	10.8			
2.		15.7	15.4	15.2	14.9	14.6	14.3	14.1	13.8	13.6	13.3	13.0	12.8	12.5	12.2	12.0	11.7	11.4	11.2	10.9	10.6	540,6498	-0,2865	-0,5359
Bled		17.5	16.9	14.2	17.5	15.9	18.8	9.4	11.0	8.5	11.9	11.9	14.7	12.1	10.9	11.2	12.9	11.6	11.4	14.9	10.4			
3.		16.5	15.9	15.3	14.7	14.2	13.6	13.0	12.4	11.9	11.3	10.7	10.1	9.6	9.0	8.4	7.8	7.3	6.7	6.1	5.5	1152,2636	-0,5765	-0,7679
Kranj		20.0	21.0	19.0	16.0	12.0	13.0	9.1	8.9	7.8	8.7	9.2	8.2	8.8	6.9	8.3	7.8	7.4	11.0	8.2	8.7			
4.		14.2	13.8	13.4	13.0	12.7	12.3	11.9	11.6	11.2	10.8	10.4	10.1	9.7	9.3	8.9	8.6	8.2	7.8	7.4	7.0	756,1374	-0,3766	-0,8136
Ljubljana		16.1	16.1	14.2	14.0	12.7	11.3	10.8	10.5	10.1	7.1	8.2	8.6	9.5	10.7	10.4	7.7	8.6	10.0	9.0	8.0			
5.		10.9	10.9	10.8	10.7	10.7	10.6	10.6	10.5	10.4	10.4	10.3	10.3	10.2	10.1	10.1	10.0	9.9	9.9	9.8	9.8	129,6503	-0,0603	0,2397
Postojna		...	...	11.8	12.7	10.7	9.8	11.3	9.4	8.4	9.4	8.8	9.2	10.3	13.4	10.6	10.1	9.0	9.6	10.9	9.8			
6.		19.1	18.6	18.0	17.5	16.9	16.4	15.8	15.3	14.7	14.2	13.6	13.1	12.5	12.0	11.4	10.9	10.3	9.8	9.2	8.7	1102,3423	-0,5498	-0,8741
Kočevje		23.8	19.3	19.6	17.4	16.2	14.5	13.9	13.7	13.6	12.6	11.9	10.4	13.7	11.4	11.6	11.9	10.1	12.7	10.1	9.5			
7.		17.2	16.7	16.3	15.9	15.5	15.1	14.6	14.2	13.9	13.4	12.9	12.5	12.1	11.7	11.2	10.8	10.4	10.0	9.6	9.1	851,8279	-0,4237	-0,8102
Novo mesto		17.9	16.3	16.8	18.9	17.9	16.5	10.9	13.7	12.0	11.4	10.0	10.2	12.6	13.0	11.9	10.3	12.6	10.3	9.3	10.4			
8.		10.8	10.6	10.4	10.2	9.9	9.7	9.5	9.3	9.1	8.8	8.6	8.4	8.2	7.9	7.7	7.5	7.3	7.0	6.8	6.6	452,0665	-0,2240	-0,5967
Brežice		...	...	...	...	10.9	9.8	9.6	9.9	9.5	7.6	7.7	6.0	9.6	7.4	10.6	6.2	6.4	5.0	7.7	8.4			
9.		13.0	12.5	12.0	11.5	11.0	10.5	10.0	9.5	9.0	8.5	8.0	7.5	7.0	6.4	5.8	5.3	4.8	4.3	3.8	3.3	1026,1886	-5143	-0,8875
Celje		13.7	14.2	13.9	9.6	13.8	9.5	10.0	6.8	6.6	8.0	6.0	6.5	9.4	5.2	5.4	5.1	5.4	5.4	5.0	3.7			
10.		15.3	14.8	14.4	13.9	13.4	13.0	12.5	12.0	11.6	11.1	10.6	10.2	9.7	9.3	8.8	8.3	7.9	7.4	6.9	6.5	930,4491	-0,4645	-0,7716
Nazarje		...	...	...	...	...	...	...	...	...	9.2	11.1	10.7	10.4	11.2	7.9	6.9	8.7	9.0	5.9	5.7			
11.		13.1	12.9	12.7	12.5	12.3	12.1	11.9	11.7	11.5	11.3	11.1	10.9	10.8	10.6	10.4	10.2	10.0	9.8	9.6	9.4	389,3664	-0,1910	-0,4091
Sl. Gradec		...	...	17.9	14.6	13.3	12.2	11.1	9.8	9.3	9.7	7.6	9.4	8.2	9.7	8.8	10.5	11.8	10.7	11.8	12.5			
12.		11.2	11.2	11.2	11.1	11.1	11.0	10.9	10.9	10.8	10.8	10.7	10.7	10.6	10.6	10.5	10.5	10.4	10.3	10.3	10.2	119,6300	-0,0550	-0,1713
Maribor		...	...	...	...	12.2	10.0	9.1	11.8	10.0	9.8	11.3	12.3	11.2	12.4	9.0	9.7	9.5	12.7	8.3				
15.		17.0	16.6	16.2	15.7	15.3	14.9	14.4	14.0	13.6	13.1	12.7	12.3	11.8	11.4	10.9	10.5	10.1	9.6	9.2	8.8	874,8579	-0,4354	-0,7116
Snežnik		...	23.3	19.7	14.6	12.8	12.0	10.4	11.7	13.1	11.1	13.5	13.0	11.9	11.4	11.4	10.0	11.4	10.1	10.9	8.8			

VIR: Podatki GGO VD tabela 5

nearni trend s tendenco padanja. Seveda se bo ta domneva lahko potrdila šele v naslednjem obdobju.

Ugotovitev nas zavezuje

Med zaključne ugotovitve lahko uvrstimo naslednja stališča: pri gozdnih gospodarstvih, kjer so dosegli vidne uspehe pri zagotavljanju varnega dela, nas ti zavezujejo, da ohranimo tak ugoden trend. Toda vedeti moramo, da bo potrebno za to še neprimerno več naporov in prizadevanj kot za že doseženo stanje. Ravno tako je posebno spoznanje, da se morajo v tako povečane zahteve po izboljšanju varstva pri delu vključiti vsi, delavci, vodje, organizatorji in izvajalci. Pri gozdnih gospodarstvih, kjer dosednji uspehi pri zagotavljanju varnega dela niso zgledni, zagotovo ni posebnega opravičila za ugotovljeno stanje. To nujno zahteva več naporov in prizadevanj, da bi se doseglo stanje, kakršno je v drugih, uspešnih.

Pri vseh gozdnogospodarskih organizacijah bo potrebno v bodoče posebno pozornost nameniti nekaterim področjem, ki prevladujoče vplivajo na zagotavljanje varnega dela. Sem sodi, da vsi zaposleni delavci oblikujejo ustrezen odnos do varstva pri

delu, še posebej pa organizatorji in vodstveni delavci. Odnos do varstva pri delu se mora konkretno pokazati v organizaciji dela v obliki dobre priprave dela, ki vključuje tudi ključne točke varstva pri delu in nadzora nad delom, ki upošteva tudi varstvo pri delu.

Osnovnega pomena za zagotavljanje varnega dela so ustrezno usposobljeni delavci. To pomeni, da vsi delavci na proizvodno zahtevnih delih izpolnjujejo pogoje za strokovno usposobljenost z obvladovanjem sodobne delovne tehnike, da morajo biti psihofizično sposobni opravljati taka dela in tudi varstveno usposobljeni za zahtevno delo. Vsako odstopanje od teh zahtev vodi v veliko poslovno in osebno tveganje, ki ga gozdarstvo ne more dovoliti.

Organizacija in delovanje službe za varstvo pri delu morata temeljiti na strokovnih osnovah, ki upoštevajo tudi formalne zahteve. Cilj delovanja službe mora biti kompleksno varstvo pri delu. Aktivnosti, ki so vezane na varstvo pri delu, kot sta zdravstveno varstvo in zavarovalništvo, morajo služiti preventivnim zahtevam varstva pri delu.

Končno lahko zaključimo, da je varstvo pri delu namenjeno človeku, torej gre za človeka in vse je tudi odvisno od človeka.

GDK: 945.35(44):(047)

Srečanje ljubljanskih gozdarjev s francoskim gozdarstvom

Ljubljansko društvo inženirjev in tehnikov gozdarstva je septembra 1990 pripravilo 3-dnevno strokovno ekskurzijo v Alzacijo (Francija). Ekskurzije se je udeležilo 50 članov. Da bi čim koristneje izrabili dolgo potovanje, so organizatorji pod vodstvom prof. dr. Milana Hočevarja prve strokovne ogledne pripravili že spotoma v Nemčiji. Domači gozdarji so nam v širši okolici mesta Augsburg predstavili pomen in vlogo gozdov ter začetke večnamenskega gospodarjenja z njimi.

PRIMESTNI GOZDOVI V OKOLICI AUGSBURGA

Gozdovi obsegajo 27 % celotne površine in opravljajo zelo pomembno infrastrukturno vlogo, za mesto samo pa je pomembna tudi njihova varovalna in klimatska vloga. Vendar vsekakor ni zanemarljiva tudi lesnoproizvodna vloga teh gozdov, saj prevladujejo dobra rastišča, na njih pa smrekove monokulture. Z uveljavitvijo splošnokoristnih funkcij gozdov so v zadnjem